

Cuprins

Cuvânt înainte	7
Introducere	11
Reguli preliminare	17
1. Consensul	17
2. A fi consecvent	19
Capitolul 1. Consecințele	21
1.1. Consecințe naturale	23
1.2. Consecințe funcționale	27
1.2.1. Stabilirea secvenței naturale a acțiunilor	32
1.2.2. Situații favorizante pentru fiecare tip de consecință	32
1.3. Utilizări incorecte ale consecințelor	33
1.4. Exerciții pentru separarea consecințelor naturale de cele funcționale	36
Capitolul II. Cum se aplică metoda?	43
2.1. Analiza	43
2.2. Problematizarea principiilor	58
2.3. Utilizarea consecințelor	61
Capitolul III. Practica metodei	69
Practica metodei 1	69
Practica metodei 2	72
Practica metodei 3	74
Practica metodei 4	77
Capitolul IV. Să punem accentul pe principii	81
Respectul	81
Sinceritatea	84
Responsabilitatea	87
Dreptatea	91
Libertatea	94
Capitolul V. Grija față de forme	99
Respectul ca sursă de siguranță	104
Respectul și fermitatea	105
Respectul în viața de zi cu zi	105
Concluzie	107

CUVÂNT ÎNAINTE

sau

DESPRE VALOAREA ACESTEI CĂRȚI...

Ne aflăm în fața uneia dintre acele cărți importante și surprinzătoare care îmbogățesc panorama științifică și pedagogică – importantă pentru că se apleacă asupra educației copiilor noștri și surprinzătoare deoarece valorifică o nouă metodă prin care îi putem educa. O autentică bucurie pentru orice editor, deoarece îi permite acestuia să își ducă la îndeplinire „sfânta” misiune de a satisface curiozitatea celor care se ocupă de acest domeniu, a specialiștilor și a tuturor celor interesați. Conform Dicționarului explicativ român, o **metodă** este un procedeu științific respectat cu rigurozitate pentru a se ajunge la adevăr și pentru a-l transmite mai departe. Așadar, o metodă este și ceea ce ne dezvăluie autoarele acestei cărți, autoare care, folosindu-și cunoștințele și experiența, arată cum îi putem educa pe cei mici prin intermediul inovatorului sistem pedagogic pe care l-au proiectat și l-au dezvoltat, sistem care a primit numele de *metodă a consecințelor naturale și funcționale*.

Familia contemporană trăiește în vârtoarea istoriei. Singura metodă prin care se pot evita situațiile similare aceleia descrise de Liviu Rosales în poemul său este dată deopotrivă de responsabilitatea părinților și de atenția acestora la educația propriilor copii.

Așa am trăit,
cu o vagă prudență de căluț de carton din baie,
știind că niciodată nu m-am înșelat cu nimic,
cu excepția lucrurilor pe care le iubeam cel mai mult.*

* Rosales, Louis „Autobiografia” – volumul „Rimas” – Versuri întipărite pe plăcile de faianță ce împodobesc piața din Granada care îi poartă numele.

Există ceva mai important decât copiii, există ființe pe care să le iubim mai mult? Merită să avem succes în toate celelalte domenii și să eșuăm în cel esențial? Educația copiilor trebuie să fie o prioritate absolută pentru părinții din zilele noastre, părinți care, în multe cazuri, au o bună situație economică și profesională, dar care au carențe în relația cu cei mici și în demersurile educative de care aceștia vor avea parte. Recunosc că, parcurgând cartea și lăsându-mă purtat de zdrobitoarea logică a procedeelelor prezentate, m-am văzut descris de mii de ori în exemplele greșite de comportament. Ar fi fost splendid să fi avut șansa de a o citi mai de mult. Nu există îndoială că așa fi acționat de o manieră mai potrivită în multe dintre situațiile care îmi trec prin minte acum și cărora le-am găsit o rezolvare atât de greșită...

Există legi universale ale comportamentului. Ambițiosul obiectiv pe care și-l propune această carte constă în a ni le dezvălui și a ne învăța să le utilizăm spre binele copiilor noștri. Prima și cea mai importantă dintre aceste legi este cea a consecințelor naturale. Dacă ating un fier de călcat încins, consecința este că mă ard. Voi încerca să nu mai repet niciodată acest gest. De obicei, fiecare acțiune își are propriile sale consecințe. În cazul în care au o relație directă cu acțiunea care le-a provocat, le vom numi consecințe naturale. Dacă este vorba despre niște consecințe nefaste, vom încerca să nu repetăm acțiunile cu pricina, în vreme ce atunci când avem de-a face cu anumite consecințe care ne oferă satisfacție, vom fi motivați să repetăm acțiunea care ne-a produs plăcerea respectivă. Consecințele funcționale nu sunt un efect natural al acțiunii, ci reprezintă rodul faptelor părinților și educatorilor – de exemplu, lauda. Autoarele explică diferențele dintre caracterul consecințelor naturale și cel al consecințelor funcționale, dar și felul în care le putem folosi de o manieră inteligentă, atrăgându-ne atenția asupra greșelilor frecvent întâlnite în abordarea lor și a utilizărilor inadecvate.

Autoarele nu se limitează la o simplă teoretizare legată de acest domeniu. Au studiat și au experimentat practicile în mediul lor familial și profesional, verificând dacă tezele și principiile descoperite sunt conforme cu realitatea. Datorită acestei minuțioase munci prezenta lucrare se bazează pe numeroase exemple reale care ilustrează diferitele situații și principii expuse. Metoda este

îmbogățită prin exerciții adecvate care analizează diversele comportamente ale copiilor și studiază posibila aplicare a consecințelor. Aceste tabele și exerciții ne oferă o mult mai largă perspectivă, înlesnindu-ne într-un mod extraordinar înțelegerea proceselor și logicii aplicării lor.

Depășind nivelul pur teoretic al metodei consecințelor naturale și funcționale, meritul acestei cărți este acela de a ne arăta și de a ne învăța posibilitățile de aplicare. Și o face de o manieră simplă, dar riguroasă. Pentru ca o metodă să fie validă, trebuie să existe anumite principii teoretice, un protocol al acțiunilor și câteva proceduri bine stabilite, a căror utilizare să permită concretizarea scopurilor urmărite. Pașii metodei corespund modelului clasic. Mai întâi vom observa și vom analiza, apoi vom pune sub semnul întrebării și vom reflecta, iar în cele din urmă, vom acționa și vom aborda situațiile de care ne vom lovi în funcție de circumstanțele date. Evaluarea rezultatelor va reprezenta ultima piatră de hotar a procedului.

În prima sa parte, cartea analizează consecințele naturale ale acțiunilor, pentru ca în cea de-a doua parte să se aplece asupra principiilor de bază ale educației și asupra regulilor sale de aur: respect, sinceritate, responsabilitate, dreptate și libertate. Fără niciun fel de îndoială, după lectura acestei cărți veți putea răspunde la întrebarea-cheie a metodei: care sunt cele mai adecvate consecințe ale principiilor care definesc forma noastră personală de educație?

Le adresez autoarelor cele mai sincere felicitări – eforturile lor și curajul de care au dat dovadă, părăsind canoanele clasice și evidențiind neîncetat lucruri inovatoare, reprezintă trăsăturile unor persoane clarvăzătoare și îndrăznețe.

Manuel Pimentel Siles

CONSECINȚELE

Există legi universale ale comportamentului care ne pot ajuta să intuim ceea ce vor face copiii. Atunci când acțiunile sunt urmate de consecințe plăcute, suntem dornici să le repetăm, însă atunci când efectele sunt dezagreabile, avem tendința de a renunța la realizarea lor. Esențial este să înțelegem că ceea ce a condus la implementarea unui anumit tip de comportament este întocmai consecința demonstrată inițial, aceasta determinând de fapt natura alegerii ulterioare.

Adela este o fetiță liniștită și naturală în orice loc ar merge. Atitudinea față de părinții săi este limpede, pozitivă și arareori sfidătoare sau rebelă. Dorințele ei și modul prin care dorește să le îndeplinească sunt foarte clare, dar, în ciuda acestor lucruri, atunci când vrea cu adevărat ceva, situația nu devine deloc tensionată. Noroc sau educație?

Adela, asemenea oricărui alt copil, are gusturi personale. Îi place să se joace în parc până târziu, să cumpere dulciuri atunci când își însoțește mama la centrul comercial, să pună mâna pe obiectele care i se par ieșite din comun în casele prietenilor ei etc. Ceea ce o face să fie deosebită este maniera în care își atinge obiectivele. La început s-a smiorcăit pentru a rămâne cu prietenii în parc după lăsarea serii, dar, oricât de mult a insistat, nu i-a folosit la nimic, fiindcă mama constata-se că venise ora cinei și nu a fost dispusă să cedeze rugăminților fetei.

De câteva ori, aflându-se în centrul comercial, a ajuns să tropăie puternic din picioare, dorind să cumpere o pungă de caramelle, dar în bugetul casei nu era loc pentru capriciile individuale.

A spart un borcânaș în casa Mariei, una dintre cele mai bune prietene ale mamei sale, dar timpul în care a fost nevoită să facă economii pentru a-i cumpăra alt borcânaș i-a fost de folos, în viitor reușind să-și stăpânească cu succes dorința de a transforma orice obiect nou și străin într-o jucărie.

Nu se pune problema ca Adela să se fi născut cu îndeajuns de multă stăpânire de sine sau cu o mare capacitate de toleranță la frustrare. Mai degrabă se poate spune că a învățat faptul că în viață există unele reguli și anumite consecințe clare pe care părinții le aplică zi de zi și pe care și ea, încetul cu încetul, le-a folosit în diferitele medii în care trăiește.

Învățăm să devenim oameni, să ne ghidăm după principii, având capacitatea de a ne controla comportamentul spre propriul nostru beneficiu. Fără niciun fel de îndoială, putem învăța să luăm decizii legate de modul în care dorim să fim și să ne controlăm comportamentul, chiar dacă avem din naștere o anumită predispoziție spre un tip de atitudine mai intempestiv.

1.1. CONSECINȚE NATURALE

Orice acțiune produce o modificare asupra mediului înconjurător. Această modificare este ceea ce numim *consecință*. Consecința va fi naturală atunci când va păstra o relație directă cu comportamentul care o provoacă. Am putea spune că este vorba despre un rezultat „natural” al comportamentului.

Prin urmare, vom denumi „consecințe naturale” acele consecințe care sunt direct legate de comportament.

Consecința naturală a „spălării pe dinți” este faptul că ne simțim gura înprospătată. Cu toate acestea, faptul că cineva te laudă pentru că te speli pe dinți nu este o consecință naturală.

A pune mâna pe aragaz când este încins are drept consecință naturală „frigerea” degetelor. Nu vom uita niciodată senzația provocată de situația respectivă și, ca rezultat, este suficient să vedem aragazul pentru a avea grijă să nu mai repetăm experiența.

Acțiunea de a mânca atunci când începem să avem senzația de stomac gol și să adulmecăm din nări în clipa în care simțim miros de mâncare are o consecință naturală internă care constă în satisfacerea poftei de mâncare.

De asemenea, dialogul are o consecință naturală care constă în controlul mediului înconjurător prin intermediul repertoriului verbal. Rostim „dă-mi apă”, iar persoana care ne aude ne satisface nevoia respectivă.

Frigul este consecința naturală a faptului că nu ne-am îmbrăcat cu haina adecvată înainte de a ieși din casă.

Consecința naturală a lipsei de somn este iritabilitatea. Neluând în considerare acest lucru, părinții pot ajunge să caute metode de genul ținutului copiilor în brațe pentru a-i adormi, gâdilatului sau legănatului lor constant... acțiuni departe de a fi consecințe naturale.

Consecința naturală a jocului împreună cu frații sau surorile este distracția.

Consecința naturală a spălatului pe mâini este senzația plăcută de curățenie pe care această acțiune o provoacă.

Dacă nu ne ungem cu cremă înainte de a sta la soare, vom obține drept consecință naturală o arsură care ne va provoca usturimi și dureri.

Exemplele Ginei

Din clipa în care am pătruns în lumea consecințelor naturale am putut observa și învăța valoarea și puterea acestora în educația copiilor. În cele ce urmează vă voi explica situația noastră familială:

În casa noastră trăiesc patru persoane: doi soți, un fiu de 7 ani și altul de 4 ani. Încă de când băiatul cel mare începuse să facă primii pași, am încercat să îi oferim șansa de a căpăta responsabilitate față de sarcinile potrivite pentru vârsta lui, explicându-i, pe de altă parte, care era comportamentul la care ne așteptam din partea lui. În același timp, ni s-a părut fundamental să ascultăm ceea ce dorește să ne transmită și să observăm manifestările lui cotidiene (la baie, la joacă, în relațiile cu prietenii, cu familia, la masă...).

De asemenea, există un aspect care pentru mine a fost surprinzător și deosebit de satisfăcător. Ionuț îi împărtășește experiențele sale în ceea ce privește consecințele naturale frățiorului său, explicându-i cu foarte mare naturalețe ce se va petrece dacă va acționa de o anumită manieră. Să parcurgem câteva dintre exemplele pe care le-am observat în propria noastră casă:

Ionuț avea doi ani și jumătate. Într-o seară de vineri, când am fost să îl iau de la creșă, educatoarea mi-a spus că refuzase să își mănânce porția de linte (el mânca întotdeauna tot din farfurie). Deoarece nu se atinsese de linte, nu i se dăduse nici felul al doilea, nici desertul.

Când l-am întrebat de ce nu mâncase linte, mi-a răspuns: Pentru că nu îmi place. I-am cerut educatoarei să îmi aducă un borcănaș cu mâncare de linte și am plecat acasă, deoarece conținutul acelui borcănaș urma să reprezinte cina lui Ionuț. I-am explicat că mâncarea nu se aruncă niciodată și că, dacă nu îi plăcea gustul, nu era nevoie decât să încerce să înghită două linguri micuțe de linte pentru a se obișnui cu aroma (doar de gust). Nu am avut noroc, așa că am pus borcănașul deoparte. Știți ce aveam pregătit pentru gustarea de dinainte de culcare, nu-i așa? Linte! Dar norocul nu a fost